

Vizită de documentare și de studiu în Germania

Relațiile de colaborare ale Academiei de Administrare Publică cu partenerii din Republica Federală Germană au

lament, Vasile MARINA, rector
al Academiei de Administrare
Publică, doctor habilitat, pro-
fesor universitar, Oleg BALAN,

cunoscut, anul acesta, ascensiuni pozitive. Instituția se bucură de relații de cooperare cu partenerii săi precum: *Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei /GIZ/; Fundația Robert Bosh Stiftung; Institutul pentru Politici Europene din Berlin /IEP/; Academia Europeană din Bonn /GSI/; Fundația Hanns Seidel Stiftung.*

În urma colaborării cu Fundația Hanns Seidel Stiftung, în perioada 3 – 7 decembrie, 2012, a fost organizată o vizită de studiu a reprezentanților Academiei și Parlamentului Republicii Moldova la Munchen, Germania. Din delegație au făcut parte Victor POPA, președinte al comisiei parlamentare juridice, numiri și imunități, Tudor DELIU, deputat în Par-

vicerector, doctor habilitat, profesor universitar și Cristina PANTEA, șefă a secției cooperare internațională.

Scopul stagiului a fost familiarizarea cu sistemul administrativ-teritorial bavarez; organizarea administrației publice comunale; descentralizarea administrațiilor teritoriale; dezvoltarea regională; și sistemul de pregătire și perfecționare a funcționarilor publici.

Programul vizitei a inclus vizitarea Landtagului (Parlamentului) Bavarez și întrevederea cu dl dr. Florian Herrmann, vicepreședintele Comisiei pentru afaceri comunale și securitate internă; vizitarea Ministerului de Stat

(Continuare în pag. 7)

ABONAREA -2013

Se încheie abonarea pentru anul 2013 la **ziarul "Funcționarul public"** și la **revista metodică-științifică "Administrarea Publică"**, editate de Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova.

Revista și ziarul relatează în permanență despre activitatea organelor administrației publice centrale și locale, a primarilor și a aleșilor locali, reflectă multilateral și în cunoștință de cauză despre reformele din administrația publică și din alte domenii ale societății noastre. O atenție deosebită acordă publicațiile Academiei activității Președintelui, Parlamentului și Guvernului Republicii Moldova, fără a mai vorbi de activitatea didactică, științifică și de dezvoltare profesională a Academiei.

Cu alte cuvinte, revista „Administrarea Publică” și ziarul „Funcționarul Public” pot acorda un ajutor pe măsură în activitatea primăriilor, consiliilor locale și consilierilor în dezvoltarea social-economică și spirituală a localităților și cetățenilor noștri.

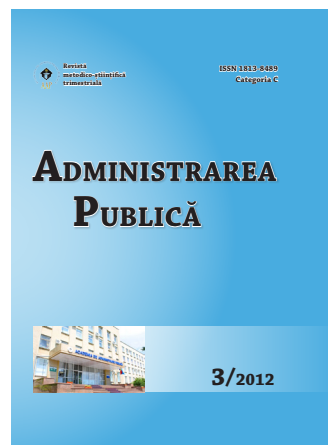
**Revista „Administra-
rea Publică” apare tri-
mestrial.**

Costul unui

abonament:

6 luni - 82 lei 60 bani;

1 an - 165 lei 20 bani.

Indice postal - 76957.

Ziarul „Funcționarul public” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament

**3 luni - 37 lei 80 bani;
6 luni - 75 lei 60 bani;
1 an - 151 lei 20 bani
Indice postal - 67919.**

Florin Piersic – cetățean al Republicii Moldova

În temeiul art. 88 lit. c) din Constituția Republicii Moldova și al art. 24 alin. (2) din Legea cetățeniei Republicii Moldova, președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, i-a acordat pe 10 decembrie a.c.,

prin decret prezidențial, cetățenia Republicii Moldova actorului român Florin Piersic.

Art. 24 alin. (2) din Legea cetățeniei Republicii Moldova prevede că „în interesele republicii și în cazuri excepționale, cetățenii unor alte state pot deveni și cetățeni ai Republicii Moldova, prin decret al Președintelui Republicii Moldova”.

Actorul Florin Piersic a solicitat să i se acorde cetățenia

Republicii Moldova printr-o scrisoare adresată președintelui Timofti pe 6 octombrie a.c. În solicitarea sa, Florin Piersic a menționat că „s-a întâmplat ca în ultimii ani să fiu de mai multe ori prezent cu diverse spectacole în țara ce cu onoare o conduceți și de fiecare dată am fost primit extraordinar și înconjurat cu o căldură și o apreciere ce - recunosc - m-au mișcat profund.

Și tocmai pentru că poporul Republicii Moldova mi-a arătat atâta iubire, vreau să îi răspund tot cu iubire, și asta înseamnă că doresc să mă identific în parte cu originea și cultura țării și să devin și cetățean al țării de peste Prut. Originea scumpilor, sfinților mei părinți se află în Bucovina. Iată un motiv în plus să mă simt legat de Moldova, indiferent de ce parte a Prutului s-ar afla”.

Agricultorii în audiență la Președintele Parlamentului

Președintele Parlamentului Marian Lupu a fost informat despre problemele cu care se confruntă producătorii agricoli la etapa actuală și, în special, cu cele legate de politica fiscală în domeniul agriculturii pentru anul 2013.

Referindu-se la prevederile politicii fiscale de a majora

TVA pentru producătorii agricoli de la 8 la 20 de procente cu restituirea ulterioară a 12 procente de la bugetul de stat, Alexandru Slusari, președintele Uniunii Republicane a Asociațiilor Producătorilor Agricoli UniAgroProtect, a menționat că agricultorii nu sunt împotriva acestei majorări, dar propun ca din această sumă să fie achitate la buget 8 procente, celelalte 12 procente rămânând pe contul agenților economici din sectorul agrar. În opinia sa, actualul mecanism de restituire a TVA va conduce la decapitalizarea sectorului agricol,

la birocratizarea procedurii și la creșterea nivelului de corupție.

De asemenea, participanții la întrevvedere s-au pronunțat pentru introducerea impozitului unic în agricultură și modificarea Legii privind piața produselor petroliere, ceea ce ar facilita activitatea producătorilor agricoli.

Președintele Parlamentului a apreciat drept judicioase aceste propuneri ale producătorilor agricoli și a susținut ideea modificării mecanismului de restituire a TVA în agricultură.

Referitor la introduce-

rea impozitului consolidat în agricultură, Președintele Parlamentului a specificat că întotdeauna s-a pronunțat pentru aceasta. În opinia sa, impozitul unic va fi unul transparent și echilibrat și va aduce mai mult venit la buget cu condiția ca să fie achitat de către toți producătorii agricoli. În alt context, Președintele Parlamentului a optat pentru promovarea modificărilor la Legea privind piața produselor petroliere, propuse de Ministerul Economiei, care, la fel, sunt în favoarea producătorilor agricoli.

Oficialii de la Chișinău cer, în mod repetat, retragerea trupelor ruse de pe teritoriul Moldovei

După o pauză de 10 ani, Consiliul de miniștri al OSCE a adoptat o declarație comună privind Transnistria. Documentul prevede asigurarea

liberei circulații a cetățenilor și mărfurilor între cele două maluri ale Nistrului. La fel, în cadrul recente reuniuni, reprezentanții UE și cei ai Statelor Unite, au cerut Moscovei retragerea trupelor ruse din stânga Nistrului.

La reuniune desfășurată pe 6 și 7 decembrie, Moldova a fost reprezentată de ministrul de Externe Iurie Leancă și vice-premierul pentru reintegrare Eugen Carpov. Cei doi oficiali

au abordat în cadrul reuniunii subiectul amplasării armatei ruse pe teritoriul Moldovei.

„M-am referit și la necesitatea finalizării procesului de retragere a forțelor militare ale Federației Ruse de pe teritoriul țării. Doar o demilitarizare în această regiune poate crea premise pentru avansarea în identificarea unor soluții pentru conflictul transnistrean, s-a arătat convins Iurie Leancă.

„Reglementarea conflictului transnistrean poate avea loc doar în baza suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova cu elaborarea unui statut juridic special pentru regiunea transnistreană”, a reiterat Eugen Carpov.

Cei doi oficiali au reiterat poziția Moldovei privind transformarea actualei misiuni de pacificatori în una multinațională și civilă.

Memorandum de înțelegere

Pe 11 decembrie curent, la Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, a avut loc ceremonia de semnare a Memorandumului de Înțelegere între Academia Internațională Anticorupție și Academia de Administrare Publică. Memorandumul a fost semnat de dl Vasile MARINA, rector al Academiei de Administrare Publică, doctor habilitat, profesor universitar, și Martin KREUTNER, decan în cadrul Academiei Internaționale Anticorupție.

La ceremonia de semnare a Memorandumului au participat dl Oleg BALAN, vicerector al Academiei de Administrare Publică, doctor habilitat, profesor universitar, Maria STRECHII, director-adjunct al Departamentului organizarea

director al Departamentului dezvoltare profesională al Academiei, Cristina PANTEA, șef al Direcției cooperare internațională și investigații științifice a Academiei, precum și Arlette ZAKARIAN și Alexei CROITORU, reprezentanți ai Academiei Internaționale Anticorupție, Vitalie VEREBCEANU, director, Direcția generală de prevenire a corupției, interpret.

Dnii Vasile Marina și Oleg Balan i-au informat pe reprezentanții Academiei Internaționale Anticorupție despre calea parcursă de Academia de Administrare Publică în cei circa 20 de ani de activitate, despre realizările și perspectivele acestora în ceea ce privește pregătirea și dezvoltarea profesională a cadrelor de funcționari publici din republică. La

meniu anticorupției și de prevenire a acestui flagel antisocial în țările Europei.

În Memorandumul semnat se menționează că, fiind preocupați de gravitatea amenințărilor reprezentate de corupție pentru securitatea și stabilitatea societății, submi-nând instituțiile și valorile democrației, valorile etice și justiția, pornind de la numeroasele convenții internaționale, organizații și mecanisme privind promovarea bunei guvernări și combaterea corupției, în special Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corrup-

capacității și programelor de construcție instituțională în domeniul anticorupției.

Reprezentanții Academiei de Administrare Publică și ai Academiei Internaționale Anticorupție și-au dat asigurări că vor face tot posibilul pentru a realiza cele stipulate în Memorandum în vederea combaterii corupției, asigurării unei dezvoltări durabile a Republicii Moldova, a prosperității economice, sociale și spirituale a țării, a edificării unui stat democratic și de drept autentic.

NOTĂ. Academia Internațională Anticorupție este o organizație cu sediul la Laxenburg, Austria, inițiată de Biroul Na-

ției (UNCAC), Convenția Penală privind corupția și Convenția civilă privind corupția, reiterând necesitatea de a asigura transparența, responsabilitatea, legitimitatea, imparțialitatea și integritatea în toate sistemele create pentru activitatea privind combaterea corupției, se vor întreprinde proiecte și activități comune cu scopul de a preveni și de a combate corupția, care pot include furnizarea activităților de educație, formarea și cercetarea pentru părțile interesate de prevenirea și combaterea corupției prin organizarea cursurilor comune, seminarelor, conferințelor, stagiilor, vizitelor de studiu în ceea ce privește domeniile de interes comun; se vor întreprinde, de asemenea, eforturi comune în scopul promovării

țiunilor Unite pentru droguri și crimă (UNODC), Republica Austria, de Biroul European Antifraudă (OLAF) și alte părți interesate, care este la moment o instituție cu o apartenență în continuă creștere formată din statele membre ale Organizației Națiunilor Unite și Organizațiile Internaționale din toate colțurile lumii, care are drept scop de a depăși deficiențele actuale în cunoștințe și practică în domeniul combaterii corupției. Academia funcționează ca un centru independent de excelență în domeniul anticorupției, a educației, formării, creării de rețele, cooperării și cercetării academice, în urma unei abordări holistice.

Mihai MANEA

instruirii al Academiei, doctor în economie, conferențiar universitar, Aurelia ȚEPORDEI,

rândul lor, oaspeții austrieci au familiarizat gazdele cu formele și metodele de instruire în do-

Savantul-primar

Neobișnuită, la prima vedere, situația, când un om de știință vine în fruntea administrației publice locale, exprimă o tendință de interferență și o îmbinare prolifică a mai multor domenii ale științei: economice și administrative. Anatolie Meleca, doctor în științe agricole, cercetător științific la Institutul de Fitotehnie „Porumbeni”, a motivat în felul următor intenția sa de a candida la funcția de primar al comunei Pașcani, raionul Criuleni:

- Consider că dacă la funcția de primari ai satelor și comunelor candidează reprezentanți ai diverselor categorii sociale, m-am gândit că o primărie, comunitatea, ca atare, ar avea de câștigat, având un primar venit din lumea științei. Zic, ar avea de câștigat cu toții, deoarece, când într-un sistem apar oameni cu viziuni și idei noi, cu inițiative, sistemul devine mai viabil, mai atractiv și mai competitiv.

Dar nu numai aceasta l-a făcut pe Anatolie Meleca să candideze la postul de primar al comunei Pașcani, care include satele Pașcani și Porumbeni. Satul Pașcani i-a devenit a doua baștină, aici s-a stabilit cu familia, fiind angajat al Institutului de Fitotehnie „Porumbeni”.

Născut în 1964 în satul Țânțăreni, Telenești, după absolvirea școlii medii din satul natal, a purces pe calea științei agricole. În alegerea profesiei s-a bazat pe tradițiile și preocupările sătenilor, ale familiei, cultura principală a căroră a fost porumbul, poate cel mai de nădejde aliat al țăranilor

din partea locului, de-a lungul anilor, îndeosebi în timpurile de restriște.

A făcut studiile la Academia Agricolă din Kiev, Ucraina, după care s-a angajat la Institutul de Fitotehnie „Porumbeni”, unde activează până în prezent (cu unele mici întreruperi) în mai multe funcții (cercetător științific, specialist principal al câmpurilor experimentale, șef de laborator, secretar științific). În anul 2002, a susținut cu succes teza de doctor în științe agricole.

Astfel că, împreună cu soția, au hotărât să se stabilească cu traiul la Pașcani, unde și-au întemeiat o gospodărie pe cîste, așa ca la răzeșii din satul natal, ca o continuitate a casei părintești, din generație în generație. De altfel, mai mulți săteni, deveniți deja consăteni, lucrează la institut, așa că sub mai multe aspecte viața institutului și a comunei au mai multe tangențe. Și, în primul rând, este vorba că de mai mulți ani bunăstarea și aspectul acestor localități au depins și depind de principalul agent economic – Institutul de Fitotehnie „Porumbeni”.

Venit din lumea științei, noul primar și-a început activitatea tot de la carte.

- Întâi de toate, spune Anatolie Meleca, împreună cu consiliul nou-ales ne-am propus să asigurăm o bună funcționare a celor două grădinițe de copii și a gimnaziului de pe teritoriul comunei, deoarece totul începe de la generația tânără, de la știința de carte și educație. Am luat măsuri ca aceste instituții să fie asigurate cu tot necesarul, să fie create condiții optime și perfecționat procesul instructiv-educativ. Cu ajutorul Fondului de Investiții Sociale, am efectuat vara aceasta reparația a patru blocuri sanitare la grădinița din satul Porumbeni. Desigur, că ne dorim ca aceste instituții să fie și mai bine amenajate.

O prioritate în activitatea

noastră este îmbunătățirea aspectelor satelor noastre, a confortului pentru săteni. Din banii proprii au fost instalate peste 100 de lămpi de iluminare stradală. Cu susținerea financiară a locuitorilor și a primăriei se înfăptuiesc renovarea și ajustarea obiectivelor sociale la necesitățile de azi ale populației.

La moment, satele noastre sunt gazificate în proporție de 90 %, populația are acces la apeduct și aproximativ 25 % sunt conectați la sistemul de canalizare. Dar în această direcție avem un proiect de a asigura cu sistem de canalizare întregul sat. Prima etapă a acestui proiect l-am realizat deja, fiind ajutați de Fondul Ecologic Național, care ne-a acordat un grant de un milion de lei.

Dacă revenim la cultură și educație, vom aborda și un alt aspect important al acestora – modul sănătos de viață, necesar tuturor sătenilor, dar, în primul rând, tinerei generații. Cu ajutorul Federației Moldovenești de Fotbal, care ne-a făcut o donație, al consiliului raional și consiliului local am construit un miniteren artificial de fotbal, unde tinerii, dar și cei mai în vârstă pot face sport anul împrejur.

Există idei, planuri, proiecte, totuși, pentru o administrare mai reușită a comunei cu cele două sate, sunt necesare cunoștințe în domeniul administrației publice. Și primarul de Pașcani Anatolie Meleca, cu prima ocazie, se înscrie la cursurile de dezvoltare profesională de la Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova.

- Pornind de la ideea că funcția de primar, prevede, mai întâi de toate, lucrul cu oamenii, în cooperare cu structurile raionale abilitate și chiar cele centrale, face o remarcă primarul, am ales cursurile de instruire „Managementul resurselor umane”. Chiar din prima zi am fost plăcut surprins de înaltul nivel profesionist al profesorilor de la Academie și

de metodele de instruire. Cred că Academia de Administrare Publică, după nivelul pe care l-a atins, își merită un loc în topul primelor instituții de învățământ superior din Moldova. Consider, că e un prestigiu de a-ți face studii la Academia de Administrare Publică și eu îmi voi include în agenda mea pentru viitorul apropiat și chestiunea privind masteratul sau doctorantura în domeniul administrării publice.

Și, în final, nu am putut să nu mă interesez de felul în care îmbină activitatea de primar, funcția actuală de bază, cu cea de cercetător științific.

- Procesul de cercetare este unul continuu, mărturisește savantul și primarul Anatolie Meleca, care nu poate fi stopat la un moment oarecare și început de la zero. De aceea, am și rămas, cu acordul conducerii institutului, să-mi continui activitatea în calitate de cercetător științific. Datorită faptului că Institutul „Porumbeni” se află pe teritoriul primăriei, nu mi face o problemă mare de a mă deplasa operativ chiar și la o ședință a Consiliului științific, membrul căruia încă mai sunt. Sper să combin cu succes până la urmă activitatea mea de primar cu cea științifică în cadrul Institutului.

Și ca o încheiere a acestei creionări la portretul savantului-primar Anatolie Meleca, el însuși își expune crezul său, chintesența practicii sale de-o viață.

- Sunt o persoană foarte atentă în ceea ce privește promisiunile făcute. Nu mi-am permis prea multe nici în campania electorală. Voi pleda pentru susținerea oamenilor cu inițiativă, cărturari, educați, care vor să schimbe cu adevărat viața spre mai bine.

Voi ceda în lucruri mici, dar nu mă voi abate de la vectorul principal – integrarea europeană, descentralizarea și tot ceea ce și-a propus spre realizare alianța de guvernământ.

Ion AXENTI

„Încrederea oamenilor o câștigăm prin muncă și responsabilitate”

Pentru Silvia Leșan, primarul satului Schineni, Soroca, administrația publică este domeniul de activitate, în care s-a afirmat cu certitudine de la primii pași pe calea vieții, devenind un bun profesionist și devotată serviciului public. După absolvirea facultății de istorie a Universității de Stat din Moldova, a revenit la baștină și a trecut cu brio concursul pentru funcția de secretar al primăriei Baxani, din componența căreia făcea parte și satul natal Schineni pe timpul județelor. După patru ani de activitate ca secretar al consiliului local, când s-a revenit din nou la sistemul administrativ-teritorial pe raioane, a candidat pentru funcția de primar al satului Schineni. Având deja o anumită experiență în administrația publică, fiind cu studii superioare, sătenii, în majoritatea lor, au fost pentru ea. Și încrederea lor tot mai sporită i-a asigurat o activitate continuă în această funcție, pe care o deține până în prezent. Vă propunem în continuare un interviu cu primarul de Schineni Silvia Leșan.

CORESPONDENTUL: Sunteți la al treilea mandat de primar al satului Schineni. Cum a evoluat administrarea localității în acești ani?

Silvia LEȘAN: Fiind secretar al consiliului primăriei Baxani și studiind, cum s-ar spune, pe viu, știința administrației publice, de la începuturi,

mă confruntam, bineînțeles, și cu problemele satului natal. Mă gândeam atunci, cam ce s-ar putea face pentru a fi soluționate în interesul oamenilor. Și, drept să vă spun, mi-am luat o mare responsabilitate atunci, când am decis să particip în campania electorală pentru funcția de primar al satului Schineni, după ce s-a revenit la raioane.

Satul e mare, are peste 1500 de locuitori și probleme au fost îndeajuns.

Pe parcursul acestor ani de activitate am întâmpinat un șir de dificultăți, cea mai mare fiind lipsa mijloacelor financiare pentru soluționarea problemelor comunității, mai ales că infrastructura era slab dezvoltată. Soluționarea acestor probleme a început prin colaborarea reciprocă dintre APL și APC.

Dar, desigur, că forța motrice în soluționarea tuturor problemelor localității revine echipei de funcționari ai primăriei. Pe lângă aceasta, am considerat că de un real folos va fi implicarea mai activă a femeilor, care cu simțul și intuiția lor ar propune idei interesante spre beneficiul comunității. A fost și un principiu de egalitate de gen, care este actual în societate. Și așa vrea să menționez că la noi genderul, adică egalitatea de gen, se respectă și la nivel de consiliu al primăriei, și la nivel de instituții locale. Ca rezultat, cu ajutorul femeilor, o spun foarte sigur, am reușit să realizăm mai ușor multe dintre sarcinile și măsurile trasate.

M-am străduit să exclud criteriul de apartenență politică la nivel de comunitate, deoarece după alegeri primarul trebuie să reprezinte și să activeze pentru întreaga comunitate, dar totuși problema apartenenței politice a primarului s-a simțit pe parcursul acestor ani.

COR.: O administrare re-

ușită se bazează pe o echipă bine instruită de funcționari publici, o echipă solidară, constructivă, cu inițiativă. Care sunt modalitățile de perfecționare a măiestriei profesionale a lucrătorilor primăriei, având în vedere și cursurile de instruire la Academia de Administrare Publică?

S.L.: Funcționarii publici ai primăriei sunt cei care oferă informații, care lucrează zilnic cu cetățenii și de felul, cât de competenți și instruiți sunt ei, depinde calitatea serviciilor prestate și acest fapt sporește încrederea cetățenilor în administrarea locală. Fiecare funcționar este abonat la ediții de specialitate, inclusiv la ziarul „Funcționarul Public”, participă la seminare de instruire organizate la nivel raional și la cursurile de perfecționare de la Academia de Administrare Publică. Ne străduim să procurăm, după posibilități, literatura necesară, utilizăm în procesul de lucru un program special de contabilitate și secretariat, toți funcționarii posedă bine calculatorul și cetățenii la moment sunt mulțumiți de serviciile acordate de primărie.

COR.: Ce proiecte sunt în derulare pentru dezvoltarea comunei și care este impactul lor asupra calității serviciilor prestate comunității?

S.L.: Anul acesta am implementat cu suportul financiar al consiliului raional, primăriei Schineni și comunității câteva proiecte. Am înfăptuit lucrări de reparație capitală a gimnaziului și grădiniței de copii, proiect implementat cu suportul FISM-2, care ne-a oferit un grant de 928 mii lei. Ca rezultat, am reușit să creăm condiții foarte bune de activitate pentru educatori și profesori și condiții de învățatură pentru copii. Acest proiect a încheiat procesul de lucrări de reparație în gimnaziul Schineni, care

a început în anul 2008, și acum dispunem de cea mai frumoasă instituție din raion, care timp de câțiva ani a luat locul 1 la concursul „Cea mai pregătită instituție.”

La 30 noiembrie, am organizat recepția lucrărilor de montare a sistemului de încălzire cu biomasă la grădinița de copii, implementat cu asistența tehnică și suportul financiar de peste o jumătate de milion de lei din partea PNUD și Comisiei Europene în cadrul proiectului „Energie și biomasă.” După toate aceste lucrări de renovare a grădiniței, a mai fost deschisă încă o grupă de copii cu condiții foarte bune de educație, fiind instalată o centrală tehnică conform tehnologiilor moderne. Grupa suplimentară, pe care am deschis-o la solicitările părinților, a creat, totodată, și noi locuri de muncă.

Acum se încheie lucrările de reparație în sumă de aproape 200 mii de lei la căminul cultural Schineni, care va fi transformat într-un centru de odihnă și activitate pentru tineret.

Tot la capitolul „cultură” am derulat două proiecte cu parteneri din consiliul local Lipovăț, județul Vaslui, România, în cadrul Programului Operațional comun România – Ucraina – Republica Moldova 2007 – 2013 „Farmecul teatrului.” Aceasta ne-a oferit posibilitatea de a face schimb cultural cu partenerii din România. Astfel, un grup de copii de la noi a prezentat concerte în județul Vaslui și, respectiv, elevi de peste Prut au făcut o vizită cu un program artistic la școala din satul nostru.

Desigur, că sunt și alte idei, studiem posibilitatea de a ne încadra în proiecte noi pentru a face viața satului Schineni mai frumoasă și mai îndestulată.

**Interviu realizat de
Vlad IONAȘCU**

Miza descentralizării - profesionalismul resurselor umane

Iurie TOMA, președintele raionului Ungheni

Reforma de descentralizare are drept scop distribuirea optimă a resurselor între administrația publică centrală și cea locală. Acest proces implică creșterea responsabilității și competențelor autorităților publice locale pentru identificarea/evaluarea necesităților, dar și a resurselor materiale, financiare și umane pentru gestionarea investițiilor.

Acest proces pune în sarcina autorităților publice locale, în primul rând, creșterea capacităților actorilor locali, crearea grupurilor de lucru, consultarea permanentă a cetățenilor. Astfel, prin crearea instrumentelor de consultare, vor fi identificate problemele prioritare, va fi asigurată transparența și obiectivitatea în gestionarea resurselor.

Delegarea competențelor către autoritățile publice locale va permite antrenarea în procesul de adoptare a deciziilor serviciilor locale, care nu vor fi doar executori. Astfel, autoritățile publice locale vor dezvolta un sistem instituțional și juridic de management al resurselor umane la nivel local, ceea ce va spori competențele profesionale ale funcționarilor publici, va elimina

corupția în procesul de angajare, APL fiind interesată în funcționari profesioniști.

Descentralizarea reprezintă procesul prin care se transferă responsabilități și competențe de la nivelul administrației centrale la nivelul administrației publice locale în ceea ce privește soluționarea și gestionarea, în numele și interesul comunității, ale treburilor publice.

Rezultatele descentralizării ar fi:

- eficiența alocării resurselor generale ale societății către o administrație responsabilă. Serviciile publice furnizate de către administrația publică vor satisface nevoile și preferințele cetățenilor care sunt, de fapt, și contribuabili la bugetul local și la bugetul statului. Responsabilitatea trebuie însoțită și de încredințarea de resurse care să permită oferirea eficientă a serviciilor publice;
- echitatea serviciilor – furnizarea echitabilă a serviciilor publice către cetățeni, indiferent de zona în care locuiesc;
- păstrarea stabilității macroeconomice și promovarea creșterii economice locale și regionale.

Pornind de la faptul că descentralizarea puterii înseamnă transfer de competențe administrative și financiare de la nivel central la nivel local, având drept scop prestarea unor servicii publice de o mai bună calitate, realizarea ei cu succes va fi posibilă, din punctul nostru de vedere, dacă vor fi întruși următorii factori principali:

- conceptualizarea refor-

mei de descentralizare și definirea metodelor de realizare a acestora;

- motivația politică și dorința de a fi implementată;
- sprijinul populației în implementarea și acceptarea schimbărilor;
- resurse umane pregătite pentru implementarea reformei.

O condiție obligatorie pentru implementarea cu succes a reformelor de descentralizare ar fi conlucrarea și participarea în comun a reprezentanților autorităților locale și a societății civile.

Totodată, utilizarea tehnologiilor informaționale în procesul prestării serviciilor publice poate oferi un specific aparte modelului de descentralizare la nivel local.

O oportunitate în acest sens pentru administrația publică locală ar constitui și schimbul de experiență privind bunele practici, ceea ce ar contribui la înțelegerea și schimbarea atitudinii oficialilor publici față de descentralizare. Un factor forte i-ar reveni distribuirii eficiente și clare a funcțiilor și evitării competențelor duble între administrațiile publice centrale și locale. Asigurarea transparenței și participarea activă la procesul de adoptare a deciziilor sunt elemente necesare ale unei reforme veritabile la nivel local.

În domeniul finanțelor ar fi binevenită clarificarea competențelor și descentralizarea fiscală. Relațiile financiare interguvernamentale ar trebui să fie bazate pe o formulă simplă, clară și predictibilă, bazându-se pe planificarea normativelor de cheltuieli. Aceasta va spori calitatea planificării resurselor bugetare, va stimula sporirea veniturilor proprii și eficien-

zarea cheltuielilor publice.

În domeniul educației este necesară determinarea instituțiilor responsabile pentru administrarea finanțelor alocate procesului educațional. De asemenea, gradul de autonomie școlară trebuie să se bazeze pe principiile de eficiență, calitate și acces egal la servicii educaționale.

În domeniul proprietății publice este necesară unificarea legislației privind delimitarea bunurilor proprietate publică și consolidarea cadrului juridic, instituțional și decizional al autorităților publice centrale și locale privind elaborarea unei legi unice a proprietății publice.

Aș vrea să închei cu unele concluzii la temă.

1. Reforma descentralizării trebuie însoțită de o reformă administrativ-teritorială care va permite înlăturarea fărâmițării excesive a teritoriilor administrative, fiindcă cele, care nu au capacitate suficientă pentru ca să contribuie la dezvoltarea comunității locale, agravează și mai mult situația și împiedică dezvoltarea pe ansamblu a unei regiuni.

2. Reforma descentralizării prevede și un transfer al unui șir de competențe de la nivelul central la cel local. Astfel, pentru o autoadministrare locală eficientă este necesară o dezvoltare a resurselor umane care vor face față noilor sarcini și provocări.

3. Dezvoltarea regională este acea direcție corectă care este promovată și de țările europene. Astfel, o dezvoltare regională consecventă ar facilita utilizarea eficientă a potențialului regiunilor, respectarea principiilor autoadministrării locale, stimularea cooperării raționale interregionale și transfrontaliere.

Ne dorim o administrație locală cu adevărat autonomă

Petru GANDRABUR, primar de Țiganca, Cantemir

Descentralizarea administrației publice este o reformă așteptată demult de reprezentanții autorităților locale. Aș spune că este reforma reformelor, de care va depinde în mare măsură dezvoltarea de mai departe a Republicii Moldova și chiar integrarea europeană a acesteia. Este punctul meu de vedere, dar, cred, că vor fi de acord mulți colegi de-ai mei.

Odată realizată, conform conceptului și principiilor, ce au stat la baza elaborării strategiei de descentralizare, am putea avea, în sfârșit, o reală putere decizională pe loc, în teritoriu. Desigur, în ceea ce ține de competențele noastre. Multe dintre care, până acum, erau la cheremul șefilor de la centru. Reforme au mai fost,

multe reforme, dar majoritatea au eșuat, cauza fiind anume autoritățile slab dezvoltate din punctul de vedere al resurselor umane, resurselor financiare, factorilor de decizie, spațiului de manevră. Serviciile publice, de asistență socială de multe ori sunt incomplete sau lipsesc în genere. Autoritățile centrale, de multe ori, își asumă rolul de factor decizional și nu acel de supraveghetor al legalității activităților publice, economice, juridice etc.

Pentru a argumenta cele spuse, voi da un exemplu concret. Voi descrie o procedură de ordin economico-juridic, simplă la prima vedere, dar care dă mare bătaie de cap multora, care trebuie să o treacă. Este vorba de tranzacția funciară sau imobiliară. Pentru aceasta, solicitantul este nevoit să-și ia certificat de la primărie privind lipsa datoriilor la buget pe acest imobil sau teren. Cu acest certificat merge la organul fiscal pentru alt certificat că nu are datorii la același bun. Apoi, la Oficiul Cadastral Teritorial (O.C.T.) depune o cerere ca să primească peste câteva zile (de obicei, până la 7 zile) extras din registrul bunurilor imobile, în baza căruia va autentifica la

notar contractul imobiliar. Cu acest document revine la același O.C.T. pentru reînregistrare și cu asta finalizează.

În cazul, în care proprietarul unui bun imobil tranzacționat este decedat și în actele de identificare a proprietarului există inexactități (nume sau prenume scrise diferit) începe un alt cerc vicios, lung și anevoios, cu revenire la cele povestite mai sus.

Acest drum lung și anevoios, pe care cetățenii sunt nevoiți să-l parcurgă, beneficiari de servicii publice, ar putea dura maximum o ora la primărie (în prezent perfectarea unei tranzacții imobiliare durează de la minim 15 zile până la 2-3 luni, în funcție de complicații și perioade). Situația se mai complică și prin faptul că unele sate se află la 20-30 km distanță de la centrele raionale, având acces la transport public doar o dată pe zi.

Toate aceste probleme ar dispărea și solicitantul și-ar perfecta documentele operative, fără multă bătaie de cap, dacă primăria ar avea acces la baza de date a Oficiului Cadastral Teritorial cu împuternicirile convenite și dacă, respectiv, ar fi dotată corespunzător cu softu-

rile și programele necesare, ar avea angajat un jurist cu împuterniciri notariale (juristul sau notarul poate fi angajat la câteva primării) plus acoperire financiară la toate cele expuse mai sus.

Este doar un exemplu, dar sunt și multe alte probleme, care ar putea fi rezolvate pe loc, și oamenii n-ar umbla pe drumuri. Suntem convinși, că aceste probleme vor dispărea odată cu implementarea Strategiei Naționale de Descentralizare. Dar ne dorim ca această strategie să fie implementată cât mai repede, iar pentru a evita greșelile, de aplicat mai pe larg practicile și experiența țărilor europene, reprezentanții cărora ne-au propus în acest sens serviciile lor pentru realizarea obiectivelor majore și, cu adevărat, de interes național.

Succesul acestei reforme depinde, în mare măsură, și de aportul nostru, de competența noastră de a ne încadra activ și constructiv în implementarea ei. Este în interesul nostru, al tuturor și sperăm, că vom avea, în sfârșit, o administrație publică locală cu adevărat autonomă, competentă, cu servicii calitative și accesibile pentru cetățeni.

Vizită de documentare și de studiu în Germania

(Sfârșit. Început în pag. 1)

al Afacerilor Interne al Bavariei și întrevederea cu dna Secretar Daniela Heisler; familiarizarea cu activitatea comunei Weyarn și întrevederea cu primarul general al comunei, dl Michael Pelzer, precum și cu dl dr. Klaus Zeitler, directorul Institutului de Științe Sociale pentru Dezvoltare Regională din Mangolding; vizitarea

Congresului Comunelor Bavarize și întrevederea cu vicepreședintele dl dr. Heinrich Wiethe-Kürprich; vizitarea Universității de Științe Aplicate și întrevederea cu Președintele Universității pentru administrație publică și drept a Bavariei, dl dr. Hermann Vogelsgang, și Președintele Școlii Bavarize de Administrare, dl Michael Werner.

Pe parcursul activităților

nominalizate s-au pus în discuție diverse probleme. Cu preponderență au dominat problemele: procesul de integrare în Uniunea Europeană; avantajele și dezavantajele aderării la UE; instruirea funcționarilor publici conform standardelor europene; problemele economiei naționale; factorul uman în promovarea reformelor etc.

Ca rezultat al stagiului și a

colaborării de perspectivă s-a propus inițierea unor proiecte care pot fi realizate de către Academie de comun cu Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului Republicii Moldova și Fundația Hanns Seidel Stiftung în domeniul reformei sistemului de justiție, reformei administrativ - teritoriale și a sistemului electoral.

Cor. „F.P.”

Un bun cunoscător al protocolului

Orest TĂRBĂȚĂ, doctor în științe politice, conferențiar universitar, șef al Catedrei științe politice și relații internaționale la Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, specialist în domeniul protocolului, ceremonialului și etichetei oficiale, a împlinit minunata vârstă de 60 de ani.

Tânărul stat independent, Republica Moldova, își croia sigur și cu tenacitate calea de afirmare cu toate atributele și însemnele sale pentru a fi în rândul lumii civilizate. Multe lucruri trebuiau luate, practic, de la zero. Cum ar fi, de pildă, protocolul, ceremonialul și eticheta – o știință care se preta impetuos în plan intern, dar, îndeosebi, în plan extern, stabilirea relațiilor internaționale fiind de pionierat pentru țara noastră.

Anume domeniul respectiv, încă nevalorificat, avea să devină calea ascensiunii în lumea științei pentru Orest Tărbăță, care și-a manifestat acest interes încă de pe băncile Universității de Stat din Chișinău, unde a studiat la facultatea de limbi străine, intrând în contact cu profesori și studenți de la instituții similare de învățământ din țară și străinătate care și-au lăsat amprenta asupra ulterioarelor sale experiențe. Destinul avea să-l călăuzească în activitatea sa de mai departe și să-l îndrume pe calea care avea să-i determine rostul vieții. După Universitate, a activat într-o serie de structuri ale administrației publice din municipiul Chișinău, unde îi reveneau mai multe obligațiuni organizatorice care solicitau cunoașterea normelor de protocol și regulilor de etichetă.

Activitatea sa în aceste organe, dar și dezghețul „perestroicai” gorbacioviste, i-au oferit lui Orest Tărbăță bune ocazii de a merge peste hotare și a se iniția în domeniul de referin-

ță. A activat la Misiunea Economică din cadrul Ambasadei fostei U.R.S.S. în Republica Cuba în calitate de interpret-translator (1980-1984 și 1988-1991).

După declararea independenței Republicii Moldova, Orest Tărbăță este angajat în anul 1992 în calitate de prim-secretar în Ministerul Afacerilor Externe, iar în perioada 1993-1996 a activat în cadrul Parlamentului Republicii Moldova în calitate de șef al Serviciului protocol și șef-adjunct al Secției relații parlamentare externe. Ulterior, își continuă activitatea la Institutul de Filozofie, Sociologie și Drept al Academiei de Științe a Moldovei, unde își aprofundează cunoștințele practice la nivel teoretic și inițiază cercetări serioase ale problematicei protocolului, ceremonialului și etichetei oficiale din perioadele cele mai vechi până la etapa actuală.

Pentru diversificarea cunoștințelor de domeniu Orest Tărbăță efectuează câteva deplasări de serviciu peste hotare: în 1993 – la Copenhaga, Danemarca, unde participă la Sesiunea a IV-a a Asambleei Atlanticului de Nord; în 1994 – la Strasbourg, Franța, la un seminar al funcționarilor parlamentari din țările Europei de Est, și în 1995 – la Paris, Franța, la seminarul în domeniul practicii și cooperării parlamentare europene. Aceste deplasări i-au servit drept imbold pentru a face studii în domeniul respectiv.

Cea mai bună oportunitate în această privință putea oferi doar Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova și Orest Tărbăță se înscrie aici, la specialitatea relații internaționale, la recomandarea conducerii Parlamentului Republicii Moldova. Paralel, face aplicații pentru studii peste hotare, și în 1997, urmează un curs de cali-

ficație în domeniu, realizat sub îndrumarea patriarhului protocolului iberic Felio Vilarrubias, a altor profesori renumiți în domeniul ceremonialului și obținerea diplomei de expert în protocol și ceremonial la una dintre cele mai vechi și prestigioase universități din lume, Universitatea Oviedo din Spania.

Avantajele oferite de Academia de Administrare Publică și, în primul rând, condițiile pentru activitatea de cercetare în paralel cu studiile, i-au dat posibilitatea de a avansa temeinic și perseverent pe treptele științei protocolului și ceremonialului. Susține teza de doctor în politologie cu tema „Protocolul – instrument de reprezentare în viața politică. Retrospectivă și actualitate.”

- Protocolul, ceremonialul și eticheta, în particular, sunt mereu în dezvoltare, după cum și viața însăși este într-o evoluție continuă, spune doctorul în științe Orest Tărbăță. Și numai aici, la Academia de Administrare Publică, voi putea să-mi continui cercetările în domeniul, care mi-a determinat rostul pentru întreaga viață. Am rămas deci la Academie, unde pot îmbina activitatea pedagogică cu cea de cercetare și să contribuie la pregătirea pe specialitate a cadrelor profesionale pentru sistemul public al țării mele, Republica Moldova. Fiindcă știința despre protocol, ceremonial și etichetă este necesară funcționarilor publici de toate nivelurile. Or, protocolul reglementează relațiile dintre conducător și personal, dintre sectorul de stat și privat, dintre partenerii de afaceri și, vorbind în ansamblu, chiar viața societății, a comunității sub toate aspectele.

Actualmente, Orest Tărbăță este șef al Catedrei științe politice și relațiile internaționale a Academiei. În calitate de profesor la studiile de masterat

ține patru cursuri de lecții „Protocol, ceremonial și etichetă diplomatică”, „Procese integraționiste europene”, „Geopolitica” și „Deontologia funcționarului public”. La cursurile de dezvoltare profesională ține prelegeri referitor la codul de conduită al funcționarului public.

Concomitent continuă activitățile sale de cercetător al științei protocolului și ceremonialului, având ca teme de cercetare *evoluția istorică a protocolului; aspectele teoretico-metodologice ale protocolului oficial; particularitățile protocolului european la etapa actuală; problematica protocolului în Republica Moldova*. Cercetările sale au fost sistematizate în 30 de articole științifice și 2 cărți de specialitate: „Protocol, ceremonial, etichetă”, Chișinău (2006) și „Tratat de protocol și comportament civilizat”, Chișinău (2007).

- Aceste cărți s-au născut din arzătoarea dorință de a acoperi golul existent în materie de protocol, ceremonial și etichetă care s-a format în societate după desprinderea acestui meleag al latinității de fostul colos sovietic.

L-am întrebat din curiozitate pe proaspătul sexagenar: care sunt preocupările sale preferate în timpul liber. Și mi-a răspuns franc: cercetările. E în curs de elaborare un studiu tematic „Eticheta în memoria secolelor”. Fiindcă, argumentează Domnia sa, protocolul, ceremonialul, eticheta cunosc o evoluție permanentă, unele norme vechi cad în disuetitudine, apar altele noi și trebuie să fim mereu în pas cu viața.

Acesta este unul dintre mentorii funcționarilor publici din Moldova, cercetătorul neobosit și la cei 60 de ani ai săi, Orest Tărbăță, maestru al protocolului, de azi și de mâine.

Porfirie Fală – un mare patriot al neamului

(Sfârșit. Început în nr. 21, 22)

Ca să-l scape de moarte, David Ilinski, un locuitor de acolo, a chemat urgent un grup de soldați ruși cantonați la un conac boieresc, care făceau parte din comitetul bolșevic. Aceștia au venit în grabă, înarmați, l-au luat pe Fală leșinat, l-au dus la „casa de voloste,” proprietatea lui Loghin Cioclea.

A doua zi, duminică, 14 ianuarie, ziua Domnului, Fală a fost scos pe brațe de soldați în fața miilor de judecători de toate vârstele din cele două volosti să răspundă la trei întrebări:

1. De ce face parte din Partidul Moldovenesc și nu din cel rusesc?

2. De ce poartă în geantă cărți românești și nu rusești?

3. Cine l-a împuternicit să

înfiiințeze școli și cursuri moldovenești?

Porfirie Fală a răspuns cu mare greutate:

1. Revoluția rusă a decretat libertatea cuvântului și fiecăruia să facă parte din partidul pe care-l dorește.

2. Am cărți moldovenești pentru că și jidanul are cărți jidovești, neamțul - nemțești, rusul - rusești.

3. Casele de citire, cursurile și școlile moldovenești le-am organizat ca să fim și noi la fel cu alte națiuni ce trăiesc pe pământul nostru și să avem și noi, basarabeni, „școala noastră moldovenească”:

Soldații ruși, deși bolșevici, n-au găsit întemeiate acuzațiile, iar răpunsurile martirului - argumentate și pline de cuviință. Ei au cerut dovezi că Fală a exploatat pe cineva, dar nimeni n-a putut face astfel de dovezi, în schimb călăii strigau:

- Moarte lui! Partid Moldovenesc i-a trebuit?

Declarând că ei nu găsesc nici o vină cetățeanului Porfirie Fală, soldații ruși l-au dus înapoi în casa de obște.

După aceea l-au adus spre judecare în mijlocul gloatei pe Gheorghe Chechiu, învățător la școala din Glodeni, întrebându-l de ce învață pe școlari de citire moldovenească, organizată de

Fală. Gh. Chechiu, stăpânit de frică, le-a răspuns:

- Fală m-a silit. Fală le face acestea.

Apoi s-a pierdut cu totul și, nemaiputând răspunde nimic, l-au eliberat. Ajungând acasă, a căzut bolnav și a zăcut în spaimă multă vreme.

Comitetul soldaților ruși a fost informat că în ziua de miercuri, 17 ianuarie, zi de iarmaroc în Glodeni, sătenii s-au înțeles să-l scoată pe Porfirie Fală în mijlocul iarmarocului și să-l omoare pe îndelete: să-i scoată cu cuțitul câte un ochi, să-i scoată dinții pe rând cu cleștele, să-i rupă hălci de carne din trup și să le arunce câinilor.

În sufletele lor străine de această ură politică, înnobilați de un sentiment uman, în seara zilei de 16 ianuarie, cinci soldați ruși l-au răpit pe Fală din Glodeni, trecând Prutul și ducându-l la Ștefanești, jud. Botoșani, oprindu-se pe drum, la Butești, unde se aflau tatăl lui, soția sa și copila Claudia, care l-au putut vedea în casa lui Mihail Popa.

După Marea Unire a venit în satul Musteața, unde Fală și-a găsit soția și fiica tefere și sănătoase, în sat erau ofițeri și soldați români, o curățenie exemplară, domnea o cumințenie uimitoare. El spunea că toți soldații care l-au întâlnit pe

drum în sat l-au salutat respectuos cu „Bună ziua.”

Soția i-a comunicat cum a stat ascunsă în piei de oaie în pod, împreună cu fiica, și cum zilnic le căutau să le omoare până când a venit armata română, chemată de frații basarabeni pentru restabilirea bunei rânduieli în această provincie.

Când soția a început să-i înșire prădăciunile de la curtea tatălui său din Butești și jafurile de la gospodăria lor din Musteața, pentru a-l pedepsi pe „cel cu limba maternă,” Fală, ca o stană de piatră, cu lacrimi în ochi a răspuns:

- Vasăzică, sunt sărac? Nu-i nimic, iată-ne bogăția viitoare: frații noștri, neamul nostru, nădejdea noastră.

Care lov din Biblie ar fi răspuns mai frumos?

A fost un martir al neamului care și-a dus crucea până la sfârșit, recompensa supremă pentru cauza lui de-o viață fiind neamul întregit - România Mare.

Și-a găsit pacea și odihna de veci în România dragă, în anul 1925, steaua lui călăuzitoare urmând să lumineze calea generațiilor viitoare.

**Boris MOVILĂ,
Orest TĂRÎȚĂ**

Cercetări inedite ale represiunilor staliniste

Recent, în incinta Bibliotecii Științifice a Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, a avut loc prezentarea rezultatelor unor cercetări ale evenimentelor tragice de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial și în primii ani postbelici, care s-au produs pe teritoriul actualei Republici Moldova. Este vorba de reșezarea unui proiect al Fundației „Remembrance, Responsibility and Future” din Germania prin intermediul programului Geschswerkstatt Europa privind represiunile și deportările din zonele de vest

ale ex-Uniunii Sovietice.

Despre realizarea acestui proiect a relatat celor prezenți tânărul și mult promițătorul doctor în istorie Marius Tărăță care, împreună cu doi parteneri din cadrul proiectului, Marian Lopata din Ucraina și Andrei Mastika din Belarusi, și-au concentrat atenția asupra evenimentelor din Bucovina (actualmente, regiunea Cernăuți din Ucraina). Au fost studiate presa

de la sfârșitul perioadei restructurării, unele documente de arhivă și realizate mai multe interviuri cu supraviețuitorii lagărelor de muncă sau cu rudele acestora. În cadrul acestui studiu inedit au fost incluse satele Lujeni și Toporivți (ucrainene), Mahala și Boian (românești) și Malinești din nordul fostului ținut Hotin.

Rezultatele acestor cercetări inedite vor fi incluse într-un vo-

lum, care urmează să fie editat până la sfârșitul anului curent. Conform condițiilor proiectului, cartea va apărea inițial în limba engleză, iar ulterior va fi tradusă în limbile română și ucraineană.

Lansarea ediției speciale despre evenimentele tragice puțin studiate și despre cei care au avut de suferit de pe urma represiunilor și deportărilor, este preconizată pentru sfârșitul lunii decembrie curent.

În numărul viitor al ziarului nostru vom face o prezentare mai amplă a acestei cărți în curs de apariție.

Cor. „F.P.”

Regizorul James Cameron – la fundul oceanului

Anul acesta regizorul James Cameron s-a avântat în cel mai adânc punct al

oceanului planetar, din Groapa Marianelor, la bordul submarinului său Deepsea Challenger, devenind primul om care a realizat performanța de a se scufunda până la adâncimea de aproape 11.000 de metri, după 1960. „Am obținut niște rezultate științifice uluitoare”, afirma Cameron imediat după misiune.

Echipa a descoperit acolo comunități prospere de anemone marine și de viermi din specia enteropneusta, care se hrănesc cu nutrienți proveniți de la insulele din apropiere.

Cât despre Groapa Marianelor, echipa din spatele proiectului Deepsea Challenger a descoperit într-unul din punctele acesteia, numit Serena Deep, aflorimente și „preșuri” de microbi bizare, acoperind stâncile.

Descoperirile au implicații în ce privește originile vieții pe Pământ, dar și pe alte planete, sunt de părere biologi implicați în proiect.

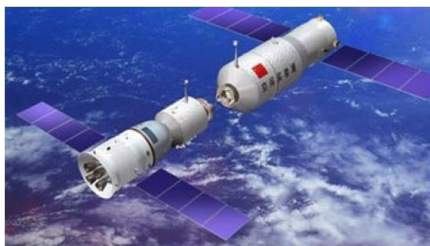
Cameron nu are planuri concrete pentru o nouă aventură cu submarinul său, dar susține că speră să obțină fonduri pentru misiuni viitoare și că va face disponibilă pentru întreaga comunitate științifică tehnologia care l-a dus pe fundul oceanului planetar. Între timp, s-ar putea implica într-o misiune către planeta Marte.

Planuri cosmice chineze

Cel târziu în iunie 2013, China are în plan să-și lanseze următoarea misiune spațială cu echipaj uman, Shenzhou-10, având la bord trei membri, printre care cel mai probabil și o femeie. Dacă anumite condiții nu vor permite această lansare la data stabilită, statul chinez are deja două reprogramări posibile, pentru iulie și august anul viitor.

China și-a trimis deja prima femeie în spațiu în acest an, în cadrul misiunii Shenzhou-9, în prima încercare a țării de andocare spațială manuală. Procedura a fost o realizare importantă în cadrul ambițiosului program spațial chinez, care intențio-

nează construirea unei stații spațiale până în 2020. De asemenea, China are de când să plaseze și un om pe Lună, fără a fi menționată încă data limită pentru acest pas.

Chinezii au anunțat totuși faptul că doresc aselenizarea unui vehicul de explorare pe suprafața Lunii pentru prima oară în a doua jumătate a lui 2013, vehicul care va transmite informații către Pământ. China

și-a trimis primul om în spațiu în 2003, a marcat o ieșire în spațiu în 2008 și a realizat o

cuplare spațială neasistată de om între un modul și o rachetă anul trecut.

Noi misiuni americane către Planeta Roșie

Misiunea roverului Curiosity se desfășoară cu succes. Acum NASA privește către viitorul explorării planetei Marte. În cadrul simpozionului Uniunii Geofizice Americane de la San Francisco, a doua zi, după ce au fost anunțate rezultatele analizelor chimice efectuate de instrumentele de la bordul

hotărâtă să desfășoare un program robust de cercetare a planetei Marte. Cu următoarele misiuni vom face ca America să rămână liderul explorării marțiene, iar către anul 2030 vom face un pas important înainte, prin trimiterea de oameni către Planeta Roșie”, spune Charles Bolden, administratorul NASA.

roverului Curiosity, NASA a mai făcut un anunț important.

„Administrația Obama este

Pentru viitorul mai apropiat NASA are în vedere mai multe misiuni.

În 2013 va fi lansată sonda Mars Atmosphere and Volatile Evolution, care are drept obiectiv studierea atmosferei

superioare a planetei Marte.

GOOGLE în apărarea faunei terestre

Google a finanțat un proiect World Wildlife Fund prin intermediul căruia, în curând, dronele ar putea fi folosite pentru protejarea rinocerilor, a tigrilor și a elefanților din Africa și din Asia, specii amenințate cu dispariția din cauza braconajului dus la extrem.

Controlate prin intermediul unor tablete electronice, aeronavele autonome vor fotografia braconierii și vor urmări animalele prin intermediul unor dispozitive cu senzori GPS implantate acestora din urmă. Atunci când îi detectează pe braconieri, rețeaua de drone va sesiza pa-

trulele de rangeri, comunicându-le poziția atacatorilor.

WWF a folosit o parte din cele cinci milioane de dolari oferite de Google proiectului și pentru dezvoltarea unui software capabil să monitorizeze și să cartografieze regiunile în care acționează braconierii, precum și a unui kit de recoltare a mostrelor ADN pentru identificarea provenienței părților din corpurile animalelor ucise.

Oficiali europeni: Moldova trebuie să spună „Nu” corupției

Moldova trebuie să spună „Nu” toleranței față de corupție și să facă tot posibilul ca reformele și acțiunile pentru combaterea acestui flagel să fie implementate până anul viitor. Declarațiile au fost făcute de ambasadorul american și șeful delegației UE la Chișinău care au vorbit despre **progresele înregistrate de Moldova, la capitolul reducerea nivelului corupției.**

„Implementarea pachetului anticorupție și a reformelor reprezintă cea mai importantă condiție pentru toate progresele în dialogul și parteneriatul UE-Moldova. Republica Moldova trebuie să facă tot ceea ce este necesar, pentru ca planul privind liberalizarea regimului de vize să fie implementat la timp, în cadrul Summitului Parteneriatului Estic de la Vilnius, de anul viitor”, a declarat șeful Delegației UE, **Dirk Schuebel.**

Pentru accelerarea procesului de combatere a corupției, acțiunile trebuie să fie concrete, a menționat ambasadorul Statelor Unite în Moldova. „Guvernarea trebuie să aplice politica „zero toleranță”. Și,

odată ce vor spune „zero toleranței”, atunci să însemne „zero toleranței”. Vestea bună este că Moldova se mișcă în direcția corectă”, a punctat **William Moser.**

Oficialii au subliniat și necesitatea implicării societății civile în combaterea corupției. Totodată, au fost prezentate și acțiunile de reformare a Ministerului Afacerilor Interne și sistemului judiciar.

Poliția a reținut un avocat pentru trafic de influență

O femeie, angajată în calitate de avocat al unui Birou de Avocați din capitală, a fost reținută în flagrant, în momentul în care a primit 1 500 euro.

Conform datelor operative, obținute de angajații Direcției misiuni speciale a Departa-

mentului Poliție MAI, persoana suspectată, în vârstă de 53 de ani, ar fi comunicat unui client de-al său că ar avea influență asupra unui procuror și îl va putea determina pe acesta să înceteze cauza penală intentată în privința fiului acestuia, cu scoaterea lui de sub urmărire penală. În schimbul acestor servicii femeia ar fi estorcat 3 000 euro. Tânărul riscă să fie arestat în momentul revenirii sale în Republica Moldova.

Suspecta a fost surprinsă de oameni legii în momentul primirii primei tranșe de bani. Aceasta a recunoscut faptul primirii banilor, actualmente

fiind cercetată în stare de arest în baza art. 326 al. 1 Cod Penal al RM.

Potrivit legislației, persoanele culpabile de „Trafic de

influență”, riscă o amendă în mărime de până la 10 000 lei sau închisoare pe un termen de până la 3 ani.

Moldova pe locul 94 din 176 țări incluse în clasa- mentul statelor corupte

Republica Moldova a înregistrat o ușoară ameliorare la capitolul corupție, comparativ cu anul trecut, plasându-se pe locul 94 din 176 țări incluse în clasament. Transparency International a lansat recent la Berlin, Germania, Indicele Perceperii Corupției 2012. Potrivit organizației, corupția continuă să devasteze societățile din în-

treaga lume. În comparație cu anul trecut am reușit să urcăm

18 poziții. În Ucraina și Rusia lucrurile stau cu mult mai prost.

Hoți de apartamente reținuți în flagrant

Poliția capitalei a reținut doi tineri în flagrant delict care intenționau să pătrundă în câteva apartamente din sectorul

Botanica prin metoda culegerii de chei. Reținerea a avut loc după trei luni de urmăriri operative. Cei doi tineri sunt bănuți că ar fi spart 11 apartamente pe teritoriul Chișinăului, proprietarilor fiind cauzate pagube materiale în proporții deosebit de mari. Înainte de a fi reținuți de polițiști, aceștia au încercat să opună rezistență, folosind gaze lacrimogene.

Până la reținere, indivizii urmăreau cu atenție împrejurimile și mereu își schimbau locația pentru a nu fi demascați de trecători. Aceștia s-au dovedit a fi originari din orașul Tiraspol, cu

vârstele de 34 și, respectiv, 38 de ani, iar anterior au fost judecați pentru atacuri tâlhărești, furturi din locuințe și consum de droguri.

Asupra lor a fost depistată o geantă în care aveau diferite unelte ce serveau la deteriorarea lacătelor ale ușilor de acces. Totodată, polițiștii au depistat în preajmă automobilul cu care veniseră în capitală. În cadrul perchezițiilor desfășurate, în portbagaj a fost găsită o geantă plină cu unelte, unele din ele confecționate artizanal, ce deschideau cu ușurință ușile de la apartamente.

Până în prezent, forțele de ordine au adunat probe ce demonstrează complicitatea lor în 11 furturi din locuințe, dar nu exclud că numărul cazurilor este mai mare. La fel urmează să fie stabilită suma exactă a prejudiciului cauzat în cadrul cauzei penale intentate pentru furt.

Conform prevederilor legislației penale, bănuții riscă privațiune de libertate de până la 12 ani.

Dicționar explicativ al Uniunii Europene

PĂRINȚII FONDATORI AI UNIUNII EUROPENE

În anii care au urmat celui de-al doilea război mondial, câteva personalități, printre care francezii Jean Monnet și Robert Schuman, visau să reunească popoarele Europei, pentru ca

ele să trăiască în pace durabilă și prietenie. Pe parcursul celor 50 de ani, care au urmat, s-a constituit Uniunea Europeană, visul lor devenind realitate.

Actualmente, **Uniunea Europeană** (UE) este o uniune economică și politică, dezvoltată, având 27 de state-membre. Originile Uniunii Europene se trag de la Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO) și din Comunitatea Economică Europeană formată din șase state în 1958. În anii următori Uniunea Europeană s-a lărgit prin aderarea unor noi state-membre și și-a crescut puterea prin adăugarea de domenii economice, sociale și politice în abilitățile sale. Tratatul de la Maastricht a înființat Uniunea Europeană sub prezenta denumire în 1993. Ultima amendare a bazelor constituționale ale UE a fost Tratatul de la Lisabona, care a intrat în vigoare la 1 decembrie 2009.

UE funcționează printr-un sistem de instituții suprana-

ționale independente și interguvernamentale care iau decizii prin negociere între statele-membre. Cele mai importante instituții ale UE sunt Comisia Europeană, Consiliul European, Consiliul Uniunii Europene, Curtea Europeană de Justiție și Banca Centrală Europeană. Parlamentul European este ales la fiecare 5 ani de cetățenii europeni.

Uniunea Europeană a dezvoltat o piață unică în cadrul unui sistem standardizat și unificat de legi care se aplică tuturor statelor-membre.

Cu o populație combinată de peste 500 de milioane de locuitori, care reprezintă 7,3% din populația lumii, Uniunea Europeană generează un PIB de 17,6 trilioane de dolari americani în 2011 (mai mare decât orice altă țară din lume), care reprezintă 20% din PIB-ul estimat în termeni de paritatea puterii de cumpărare la nivel mondial.

În 2012 i-a fost decernat Premiul Nobel pentru Pace „pentru că de peste șase decenii a contribuit la progresul păcii și reconcilierii, democrației și drepturilor omului în Europa.”

PARLAMENTUL EUROPEAN (PE)

Parlamentul European este singura instituție a Uniunii Europene ai cărei membri sunt aleși direct de cetățenii statelor-membre. A fost înființat prin tratatele fondatoare ale Comunităților Europene. Denumirea de Parlament Euro-

pean există din 1962. Inițial, a avut un rol pur consultativ, însă apoi puterile sale au fost extinse prin fiecare tratat semnat.

Parlamentul European reunește reprezentanții popoarelor din statele-membre ale Uniunii Europene aleși prin sufragiu universal direct. PE simbolizează aplicarea democrației la structura instituțională a Uniunii Europene. Parlamentului European îi revine, conform articolului 138B TCE și în forma stabilită de fiecare Tratat, sarcina de a participa la procesul de luare a deciziilor, de adoptare a normelor europene. Spre deosebire de alte instituții și organe ale CE/UE, ai căror membri sunt propuși de guverne și numiți de Consiliu sau sunt ei înșiși membri ai guvernelor, membrii Parlamentului European nu au legătură directă sau indirectă cu guvernele statelor-membre, fiind aleși direct de cetățenii acestora. Au deci o deplină legitimitate democratică.

Parlamentul European se reunește în plen, la Strasbourg, o săptămână în fiecare lună. Unele reuniuni plenare au loc

la Bruxelles, unde se țin și reuniunile în cadrul consiliilor. Secretariatul general al Parlamentului European se află la Luxembourg. În fiecare stat-membre al UE se găsește câte un *Birou de informare* al Parlamentului.

PIAȚA COMUNĂ

Piața comună urmărește eliminarea tuturor barierelor din calea schimburilor comunitare, în vederea fuzionării piețelor naționale într-o piață unică ale cărei condiții să se apropie de cele ale unei piețe interne.

Piața comună comportă câteva caracteristici definitorii: o uniune vamală între țările-membre, introducerea celor patru libertăți pe întregul teritoriu comunitar (libera circulație a bunurilor, lucrătorilor, serviciilor și capitalului) și crearea mai multor politici comune (politică agricolă, comercială și de transporturi).

Comunitatea Economică Europeană era cunoscută și drept „Piața comună” deoarece dezvolta o asemenea structură de integritate.

Rectoratul, comitetul sindical, corpul profesoral-didactic și angajații Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova exprimă sincere regrete și sentimente de profundă compasiune dlui Tudor Leancă, șef al Direcției generale gestiune și servicii interne a Academiei de Administrare Publică, în legătură cu decesul mamei sale,

Daria LEANCĂ.

Dumnezeu s-o odihnească în pace cu dreptii.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Mihai MANEA - șef secție

Ion AXENTI - secretar responsabil

Sergiu PÎSLARU - redactor, designer

Vitalie NICA - redactor

ADRESA NOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 350.

Dat la tipar 13.12.2012

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

